

ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВОЈ НА УЧИЛИШНИОТ СПОРТ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

УДК: 796.034.2 (497.7)

Марко Стевановски

Факултет за физичко образование, спорт и здравје
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“–Скопје
Електронска пошта: markostevanovski@gmail.com

Александар Туфекчиевски

Александар Ацески
Герман Боглев

АПСТРАКТ

Стратешкото значење на училишниот спорт за развој на целокупниот спорт, неговиот придонес за антрополошкиот развој на младата генерација и неговата позитивна улога во борбата против пороците претставуваат силни аргументи за да се посвети поголемо внимание за перспективите на училишниот спорт во Република Македонија. Покрај класичниот систем на натпревари каде што до израз доаѓа квалитетниот училиштен спорт, со процесот на децентрализација се отвора поволна можност за развој на масовниот училиштен спорт со потсистемот на спортски школи и концептот за забавен училиштен спорт организирани преку училишните спортски друштва и општинските организации за училиштен спорт.

Клучни зборови: деца, стратегија, организирање, натпревари, клубови.

PERSPECTIVE FOR DEVELOPMENT OF THE SCHOOL SPORTS IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA

**Marko Stevanovski, Aleksandar Tufekcievski,
Aleksandar Aceski, German Boglev**

Faculty of Physical Education, Sport and Health
Ss. Cyril and Methodius University – Skopje

ABSTRACT

The strategic importance of the school sport for development of the overall sport, its contribution to the anthropological development of the young generation and its positive role in the fight against addictions are strong arguments for paying more attention to the perspectives of the school sport in the Republic of Macedonia. Despite the classical system of competitions where the quality school sports can be shown, the process of decentralization has opened a favourable opportunity for development of the mass school sport with the subsystem of sport schools and the concept for a fun school sport, organized through the school sports clubs and municipality organizations for school sport.

Key words: children, strategy, organization, competitions, clubs.

ВОВЕД

И мајќи ги предвид стратешкото значење на училишниот спорт за развој на целокупниот спорт, неговиот придонес за антрополошкиот развој на младата генерација и неговата позитивна улога во борбата против пороците, неопходно е да се посвети поголемо внимание за перспективите на училишниот спорт во Република Македонија. Основните предуслови за успешно функционирање на училишниот спорт се стручниот кадар, спортските објекти во училиштата, интересот на учениците за спортување и, се разбира, организирањето на воннаставните активности. Организирањето на училишниот спорт започнува со стручните активи на наставниците по физичко и здравствено воспитание во основните, односно со професорите по спорт и спортски активности во средните училишта кои, всушност, претставуваат училишни спортски друштва. Потоа училишните спортски друштва заради вклучување во системот на натпревари надвор од училиштето се здружени во општински организации за училиштен спорт, кои се членки во Федерацијата на училиштен спорт на Македонија.

ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВОЈ НА УЧИЛИШНИОТ СПОРТ

Ваквиот начин на организирање го овозможува класичниот систем на натпревари почнувајќи со меѓуодделенските, преку општинските, зонските, меѓузонските и завршувајќи со државните првенства и училишните олимписки игри, кои во непарните години се одржуваат за основните училишта, наречени Мали олимписки игри, а во парните години за средните училишта наречени Гимназијади. На крај од вертикалното организирање на секои две години овозможено е учество на светски првенства, а на четири години на светските гимназијади. Овој класичен систем на натпревари подразбира примарно квалитет каде што до израз доаѓаат најталентираните ученици кои во најголем број се вклучуваат во клупскиот спорт. За помасовно ангажирање на учениците во спортските активности во рамките на училиштето и на општината, од страна на Федерацијата на училиштен спорт на Македонија покрената е иницијатива за проширување на постоечкиот организациски модел во согласност со актуелниот процес на децентрализација, кој е поволен за зајакнување и проширување на општинскиот училиштен спорт. Имено, покрај квалитетниот училиштен спорт, кој традиционално речиси половина век успешно функционира, се отвора перспектива за масовниот училиштен спорт организиран од училишните спортски друштва и од општинските организации за училиштен спорт. Масовен училиштен спорт перспективно може да се развива во два сегмента. Првиот е отворање спортски школи, а вториот е забавниот училиштен спорт. Спортските школи се наменети за учениците кои се заинтересирани за одредена спортска дисциплина и подразбира нивно вклучување во училишниот и во општинскиот систем на натпревари во пет категории посебно за двата пола. Првата категорија е за учениците од трето и од четврто одделение, втората за петто и за шесто, третата за седмо и за осмо одделение во основните училишта, четвртата за прва и за втора и петтата категорија за трета и за четврта година во средните училишта. Спортските школи во училиштата поткрепени со овој систем на натпревари претставуваат вистински темел за квалитетниот училиштен спорт од каде што понатаму најдобрите ученици во дадениот спорт ги бранат боите на своето училиште во класичниот систем на натпревари до највисоко ниво. Перспективата на потсистемот спортски школи организиран од училишните спортски друштва е голема, што се потврдува со позитивните искуства во повеќе училишта и општини каде што директорите и градоначалниците го поддржуваат овој концепт. Имајќи ги предвид сите предуслови за организирање спортски школи, без поголеми потешкотии може да се активираат околу двеста стручни лица и десетина илјади ученици. Вториот сегмент во масовниот училиштен спорт наречен забавен училиштен спорт се однесува за учениците од прво до четврто одделение од основното образование. Овој забавен концепт подразбира активности со сите ученици во одделението каде што играта има доминантно место во

програмата проткаена со основна спортска техника од разни дисциплини. Имајќи ги предвид досегашните искуства во оваа сфера, постојните просторни услови со кадровскиот потенцијал во училиштата, како и големиот интерес на учениците за спортување, интересот на родителите за спортување на нивните деца и големиот број невработени професори по физичка култура, реално може да се очекува голема перспектива за ангажирање на околу четиритотини стручни лица и над четириесет илјади одделенци од целата Република.

ЗАКЛУЧОК

Редовната настава по предметот физичко и здравствено образование за ученици од прво до четврто одделение се реализира со фонд од три часа неделно. Поради потешкотиите за организирање на оваа настава добро е на еден редовен час во неделата да се ангажира стручно лице со факултет за физичка култура, а исто така и на еден воннаставан час според програмата на училишното спортско друштво. Залагањата на Федерацијата на училиштен спорт на Македонија заедно со Канцеларијата за отворените забавни фудбалски школи во соработка со Министерството за образование и наука овозможува изготвување на конкретен проект за забавен училиштен спорт поддржан од Владата на Норвешка. Овој проект претставува прв посериозен чекор во системско организирање на учениците од прво до четврто одделение во повеќе училишта од неколку општини. Резултатите од проектот забавен училиштен спорт се очекуваат во имплементацијата на организирани забавни спортски активности преку училишните спортски друштва во што поголем број училишта така што, по неколку години, се очекува овој проект да еволуира во самоодржливо системско решение на цела територија во Република Македонија. Имајќи го предвид богатото организациско искуство, Федерацијата на училиштен спорт на Македонија верува дека со поддршката од Министерството за образование и наука заедно со Агенцијата за млади и спорт, а особено сега и од општините, примената на овој проширен организациски модел видно ќе го зголеми процентот на учениците ангажирани со спорт, што претставува заеднички интерес и на спортот и на образованието, а со тоа и на целото општество.

Слика 1

ЛИТЕРАТУРА

1. Ѓурчевски, Д. (2007). Училишниот спорт како стратешки сегмент во развојот на спортот во Република Македонија. Стручно-научен собир, Пелистер 2007.
2. Федерација на училишен спорт на Македонија (2008). Проект за развој на спортот во Република Македонија преку училишниот спорт.
3. Федерација на училишен спорт на Македонија (2008). Програма за развој на училишниот спорт во Република Македонија 2010-2015.
4. Туфекчиевски, А., Ацески, А., Боглев, Г., Давитковски, С., Алиу, М., Поповски, Т.З., и Христов, Г. (2015). Препораки, предлози и акциски план за систематско зајакнување и зголемување на учеството на младите во училишниот спорт во Република Македонија. Стручно списание Кондиција бр. 1. Факултет за физичко образование, спорт и здравје – Скопје.
5. www.fusmak.org.mk

Кондиција